

ĐỒNG CHÍ TRƯỜNG - CHINH VỚI NỀN BÁO CHÍ CÁCH MẠNG VIỆT NAM

ThS LÊ MINH PHƯƠNG

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Trên lĩnh vực báo chí cách mạng, Trường-Chinh được coi là Anh Cả, một nhà báo bậc thầy; là cây bút xuất sắc của Đảng xuất hiện từ thời kỳ Mặt trận dân chủ (1936-1939). Trường-Chinh cũng là người đã trực tiếp phụ trách công tác tư tưởng và văn hóa của Đảng; người chịu trách nhiệm, là “chủ bút” một số tờ báo, tạp chí như *Cờ Giải phóng*, *Cứu quốc*, *Sự thật*, *Nhân Dân*, *Tạp chí Sinh hoạt nội bộ*, *Tạp chí Học tập* (nay là *Tạp chí Cộng sản*)... Bài viết này nêu vài nét về những đóng góp của Trường-Chinh đối với báo chí cách mạng và phong cách làm báo của Trường-Chinh.

1. Trường-Chinh - Cây đại thụ của nền báo chí cách mạng Việt Nam

Trong thời kỳ Mặt trận dân chủ, được Đảng phân công là Giám đốc chính trị của báo *Tin tức*, đồng chí Trường-Chinh vừa chỉ đạo báo chí công khai hợp pháp của Đảng, chỉ đạo vận động thành lập Mặt trận dân chủ Đông Dương, vừa trực tiếp viết bài cho báo *Tin tức*. Những bài viết của Trường-Chinh luôn giữ vị trí trung tâm, chỉ đạo tư tưởng và chính trị của báo, cổ vũ cho cuộc đấu tranh đòi tự do, dân chủ, cải thiện đời sống và bảo vệ hòa bình; chống phản động thuộc địa và tay sai... Với những bài xã luận, bình luận sắc bén, Trường-Chinh đã phân tích sâu sắc kịp thời những vấn đề chính trị có tính thời sự nóng hổi để giáo dục đảng viên, quần chúng, đấu tranh mạnh mẽ với kẻ thù. Tiêu biểu như các bài: “Cuộc biểu tình vừa qua đã dạy cho ta những gì?” (*Tin tức* số 5, ngày 4 đến ngày 11-5-1938), “Tiếng gọi trống rỗng của bọn Tôrốtkit” (*Tin tức* số 10, ngày 11 đến ngày 18-6-1938); “Những bài học của một cuộc tuyên cử” (*Tin tức*, số 19), “Hãy gạt phẳng bọn buôn dân và

bảo hoàng khỏi ghế nghị trường kỳ này” (*Tin tức*, số 32, từ ngày 7 đến ngày 10-9-1938)¹.

Thời kỳ chuẩn bị Tổng khởi nghĩa giành chính quyền, với trọng trách là Tổng Bí thư của Đảng, đồng chí Trường-Chinh dồn tâm sức vào các công việc lãnh đạo chuẩn bị các điều kiện để tiến tới Tổng khởi nghĩa giành chính quyền. Đồng thời, đồng chí hết sức quan tâm đến việc chỉ đạo báo chí, trực tiếp viết nhiều bài báo sắc bén, có tính chiến đấu cao trên các báo *Cờ giải phóng*, *Cứu quốc*, *Sự thật*... đáp ứng kịp thời yêu cầu hướng dẫn và tổ chức phong trào đấu tranh chính trị của quần chúng; phân tích đánh giá tình hình thời cuộc, truyền đạt những chủ trương, chính sách quan trọng của Đảng, chỉ đạo hoạt động của các tổ chức Đảng trong cả nước; vạch trần thủ đoạn của phát xít Nhật và tay sai; tuyên truyền cho việc chuẩn bị khởi nghĩa... Tiêu biểu là các bài đăng trên báo *Cờ giải phóng*: “Hãy nắm lấy khâu chính” (số 6, ngày 23-7-1944), “Bồi bổ vật chất cho cuộc khởi nghĩa” (số 7, ngày 28-9-1944), “Việc võ trang các đội tự vệ” (số 8, ngày

10-11-1944), “Điều hòa quân sự” (số 9, ngày 25-12-1944), “Chúng ta học được gì qua cuộc đấu tranh vũ trang ở Thái Nguyên” (số 10, ngày 28-1-1945), “Sửa soạn Tổng khởi nghĩa - chọn căn cứ địa” (số 15, ngày 17-7-1945)...².

Trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, đồng chí Trường-Chinh là Tổng Bí thư của Đảng, cùng Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trung ương Đảng và Chính phủ lãnh đạo cuộc chiến đấu gian khổ, trường kỳ đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác, làm nên chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ. Đồng chí cũng là người chịu trách nhiệm chỉ đạo báo chí, trực tiếp viết hàng trăm bài báo, truyền bá quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách của Chính phủ, của Mặt trận, đồng viên toàn Đảng, toàn quân, toàn dân hăng hái thi đua sản xuất, đánh giặc cứu nước. Tiêu biểu là loạt bài đăng trên báo *Sự thật* từ số ra ngày 4-3-1947 đến ngày 1-8-1947 với tiêu đề: *Kháng chiến nhất định thắng lợi*. Trong đó, đồng chí Trường-Chinh đã xác định tính chất cuộc kháng chiến của nhân dân ta “là một cuộc chiến tranh cách mạng của nhân dân, chiến tranh tự vệ của dân tộc, là cuộc chiến tranh chính nghĩa, chiến tranh tiến bộ”³. Từ sự phân tích, so sánh lực lượng địch-ta, tình hình trong và ngoài nước, đồng chí nhận định cuộc kháng chiến của dân tộc là cuộc chiến tranh toàn dân, toàn diện, lâu dài và tự lực cánh sinh. Đó là cuộc đấu tranh trên tất cả các mặt trận quân sự, kinh tế, văn hóa, ngoại giao; trải qua ba giai đoạn: *phòng ngự, cầm cự và tổng phản công*. Cho dù cuộc kháng chiến của dân tộc ta vô cùng gian khổ, ác liệt nhưng *kháng chiến nhất định thắng lợi*.

Có thể nói, trong những thời kỳ gay go nhất của lịch sử dân tộc, ở những điểm nút, những sự kiện chính yếu, ngòi bút của Trường-Chinh đều có mặt đúng lúc, kịp thời phân tích những quyết sách lớn của Đảng.

Sau năm 1954, do đảm nhiệm những trọng trách nặng nề mà Đảng, Nhà nước phân công, đồng chí Trường-Chinh không trực tiếp làm báo và chỉ đạo báo chí nữa. Nhưng với nhận thức sâu sắc về tầm quan trọng của báo chí cách mạng và với kinh nghiệm hoạt động báo chí của mình, trước mỗi bước ngoặt của cách mạng hay trước những vấn đề nảy sinh từ thực tiễn, đồng chí vẫn dành thời gian, tâm huyết viết những bài báo bình luận sâu sắc về tình hình trong nước và thế giới, truyền đạt tư tưởng, đường lối cách mạng của Đảng, uốn nắn nhưng sai lầm khuyết điểm của các tổ chức đảng, chính quyền nhân dân. Tiêu biểu là các bài: “Tăng cường nhà nước dân chủ nhân dân của ta” (Tạp chí *Học tập* số 2, tháng 1-1956); “Phương châm chiến lược của Đảng ta” (Tạp chí *Học tập* số 1, tháng 1-1960)⁴... Bên cạnh đó, đồng chí vẫn luôn quan tâm đến công tác báo chí và những người làm báo, nhiều lần trực tiếp giảng bài cho các lớp bồi dưỡng nghiệp vụ làm báo...

2. Phong cách chính luận báo chí Trường-Chinh

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Trường-Chinh đã viết trên 1.000 bài báo, đăng tải trên các tờ báo, tạp chí của Đảng (*Tin tức, Cờ giải phóng, Sự thật, Nhân dân, Tạp chí Học tập* nay là Tạp chí *Cộng sản*...), trong đó chủ yếu là các bài thuộc thể loại chính luận báo chí.

Khảo cứu các tác phẩm báo chí của Trường-Chinh, chúng ta có thể nhận thấy quan điểm và định hướng chính trị luôn nổi bật, thể hiện ở cả nội dung và hình thức của tác phẩm. Điểm nổi bật trong các tác phẩm chính luận của Trường-Chinh là tính chiến đấu. Với ngòi bút sắc sảo, mỗi bài báo của đồng chí đều được trình bày quan điểm rõ ràng, lập luận và phát triển vấn đề theo logic rất chặt chẽ, phân tích sâu sắc, tổng hợp và khái quát cao. Các bài viết của Trường-Chinh không những

phân tích và dự báo chính xác về thời cuộc, mà còn kịp thời chỉ ra những nhiệm vụ cấp bách đòi hỏi những người cách mạng, khi tình hình đã và đang biến đổi rất mau lẹ, phải nhận biết để hành động giành thắng lợi. Đóng góp to lớn từ những bài viết của Trường-Chinh chính là ở sức cổ vũ và sự động viên kịp thời, tập hợp toàn dân đi theo cách mạng.

Những bài báo của Trường-Chinh không phải là một bài giải thích chủ trương của Đảng như một sự diễn giải hay minh họa, mà thật sự có đủ những đặc trưng, tính chất của một bài báo mang phong cách riêng của tác giả.

Đặc điểm nổi bật trong phong cách viết báo của Trường-Chinh là đồng chí thường viết một loạt các bài báo kịp thời đi sát từng bước cuộc vận động cách mạng để

hướng dẫn và lãnh đạo phong trào, có sơ kết, tổng kết, rút những bài học kinh nghiệm, chỉ ra những ưu điểm và thành tựu, phân tích sâu sắc ý nghĩa của nó, đồng thời chỉ ra những gì chưa đạt, cần phải uốn nắn để nâng cao trình độ tư tưởng và chính trị cho quần chúng, khoét sâu những nhược điểm của kẻ thù để tiếp tục tiến công chúng, chuẩn bị hành trang cho lực lượng cách mạng tiếp tục giành những thắng lợi mới, qua đó mà củng cố và tăng cường đội ngũ của mình. Chẳng hạn, để tuyên truyền cho việc chuẩn bị tổng khởi nghĩa, ngay từ giữa năm 1944, đồng chí Trường-Chinh tập trung viết loạt bài đăng trên báo *Cờ Giải phóng*: “Hãy nắm lấy khâu chính” (số 6, ngày 23-7-1944), “Bồi bổ vật chất cho cuộc khởi nghĩa” (số 7, ngày 28-9-1944), “Việc võ trang các đội tự vệ” (số 8, ngày 10-11-1944), “Điều hòa quân sự” (số 9,

ngày 25-12-1944), “Chúng ta học được gì qua cuộc đấu tranh vũ trang ở Thái Nguyên” (số 10, ngày 28-1-1945), “Sửa soạn Tổng khởi nghĩa- chọn căn cứ địa” (số 15, ngày 17-7-1945)... chỉ ra những công việc cấp bách cho chuẩn bị khởi nghĩa cần phải tiến hành đồng thời, đó là: phát triển lực lượng vũ trang, huấn luyện cán bộ quân sự, trang bị vũ khí cho các lực lượng

vũ trang; huấn luyện chiến thuật du kích và kinh nghiệm cho cán bộ, đảng viên... Tiếp theo những bài báo trên là một loạt các bài báo liên quan giúp cho người đọc nắm rõ tình thế cách mạng trong và ngoài nước, thấy được thời cơ cách mạng đã đến gần, phải kịp thời nắm lấy mà tự giải phóng. Bài “Cái nhọt bọc sẽ phải vỡ mù” đăng trên báo *Cờ Giải phóng* số 7, ngày 28-9-1944, là một điển hình⁵.

Những bài viết của Trường-Chinh kết hợp sự trình bày các vấn đề cụ thể với những khái quát lý luận sâu sắc. Luận điểm (ý nghĩ, tư tưởng chính) trong các bài viết của ông được thể hiện một cách rõ ràng, mạch lạc. Chẳng hạn, bài “Cái nhọt bọc sẽ phải vỡ mù” nói về mâu thuẫn giữa Nhật-Pháp thời kỳ 1944-1945 và cơ hội của cuộc cách mạng dân tộc dân chủ ở Việt Nam lúc bấy giờ.

Nội dung và hình thức trong các tác phẩm chính luận của Trường-Chinh phụ thuộc trước hết vào lập trường chính trị, vào thế giới quan và trình độ nghiệp vụ của tác giả. Thế giới quan của nhà chính luận có ý nghĩa quyết định đối với khả năng sáng tạo của tác giả. Tri thức khoa học, trình độ tư duy lý luận và sự nhạy bén về các vấn đề thời sự-chính trị đã giúp đồng chí khám phá đúng bản

Trường-Chinh là một nhà cách mạng lớn, một học trò xuất sắc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đồng thời cũng là một nhà thơ, một nhà báo nổi tiếng. Trong cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, báo chí là lĩnh vực Trường-Chinh đặc biệt quan tâm và đã có những đóng góp quan trọng vào sự phát triển của nền báo chí cách mạng Việt Nam.

chất của hiện tượng, hiểu các mối liên hệ nhân quả của chúng, nhìn cuộc sống với tất cả sự đa dạng và trong sự phát triển biện chứng của nó; loại trừ quan điểm mang tính chất định kiến đối với các sự kiện.

Cách thức thể hiện và hình thức trình bày trong các tác phẩm chính luận báo chí của Trường-Chinh là mẫu mực của việc tuân thủ các yêu cầu và đòi hỏi rất cao của hoạt động tư duy lôgic và lý lẽ, lập luận chặt chẽ. Các yếu tố tạo nên nội dung trong các tác phẩm chính luận của ông thể hiện tư duy lý lẽ chặt chẽ, rõ ràng, rành mạch, lôgic. Lý lẽ đó được thể hiện thông qua các luận điểm, luận cứ, luận chứng để hoàn thành tác phẩm và tác giả luôn ý thức việc bày tỏ rõ thái độ, cách nghĩ, cách nhìn nhận về sự kiện, vấn đề xảy ra.

Đặc điểm nổi bật về phương tiện từ ngữ trong các tác phẩm của Trường-Chinh là sự có mặt dày đặc của lớp từ ngữ chính trị, thể hiện rõ quan điểm và lập trường cách mạng của tác giả với vấn đề được đề cập, mang theo thái độ, tâm huyết của tác giả. Biên độ xúc cảm của Trường-Chinh rất mãnh liệt, thể hiện lòng căm thù thực dân đế quốc, khát vọng giải phóng dân tộc vô bờ bến, thể hiện niềm tin không gì lay chuyển nổi vào nhân dân và tương lai tươi sáng của cách mạng...

Trường-Chinh thường sử dụng những đơn vị từ vựng khẩu ngữ mang sắc thái ý nghĩa và sắc thái biểu cảm. Thậm chí, để tăng sức hấp dẫn, dễ hiểu, Trường-Chinh đã khéo léo sử dụng thành ngữ, tục ngữ, ngạn ngữ để làm nổi bật vấn đề định viết, như: “ngai vàng bệ ngọc”, “đem con bỏ chợ”, “tao sống mày chết”, “sét đánh không kịp bưng tai”...

Trường-Chinh thường sử dụng những câu nghi vấn và câu cảm thán. Đặc biệt là câu nghi vấn có tần số xuất hiện khá cao, thậm chí ngay

trong một đoạn văn bản, ví dụ: “Đồng bào thử xem: giải phóng gì mà chỉ chém và bắn? Giải phóng gì mà vẫn cướp của, hiếp dâm và giết người?” (bài “Cuộc “đảo chính” của Nhật ở Đông Dương”, báo *Cờ Giải phóng* số 11, ngày 25-3-1945)⁶. Sau câu nghi vấn là câu khẳng định hoặc phủ định, nhằm tăng sức lập luận hoặc giảng giải.

Đặc điểm nổi bật trong diễn đạt các tác phẩm báo chí của Trường-Chinh là tính chất chiến đấu bảo vệ chân lý cách mạng, căn cứ lý luận mà đồng chí đưa ra rất vững chắc, rõ ràng, lập luận chặt chẽ, lôgic. Đối tượng tiếp nhận các bài viết của Trường-Chinh là đông đảo quần chúng nhân dân, trình độ nhận thức còn hạn chế, nên đồng chí sử dụng từ ngữ, văn phong diễn đạt rất giản dị, chân thật, dễ hiểu, tuy nhiên nó vẫn có sức hấp dẫn và sức truyền cảm mạnh mẽ. Mỗi bài báo của đồng chí đều thể hiện bằng những ngôn từ không giống nhau tùy theo đối tượng khác nhau. Đối với quần chúng, tác giả tỏ thái độ trân trọng, chân tình cảm hóa, thuyết phục, động viên, uốn nắn những lệch lạc, đề phòng và ngăn ngừa những sai lầm có thể mắc phải. Đối với kẻ thù, văn phong của Trường-Chinh thể hiện tư thế tiến công của chính nghĩa, chống phi nghĩa, văn minh chống bạo tàn, chân lý chống gian xảo. Phương thức sử dụng ngôn ngữ của Trường-Chinh đạt đến trình độ tinh tế, điêu luyện, vận dụng nhuần nhuyễn lời ăn, tiếng nói của dân tộc, giản dị, dễ hiểu, nhưng có tính thuyết phục sâu sắc bởi cái nhìn tổng thể, đặt trong thế tranh luận, lý giải cặn kẽ, tường tận, không áp đặt chủ quan.

Có thể nói, văn phong chính luận của Trường-Chinh “khúc triết về lý, nồng nhiệt về tình”⁷; có những đóng góp lớn vào việc phát triển ngôn ngữ báo chí và dòng văn phong chính luận cách mạng.

3. Phong cách nhà lãnh đạo báo chí Trường-Chinh

Phong cách chỉ đạo, tổ chức hoạt động báo chí của đồng chí Trường-Chinh rất sâu sát, thận trọng, tỉ mỉ. Trong quá trình đấu tranh cách mạng, có những lúc, Đảng vừa cho ra báo, vừa ra tạp chí, nhưng có thời gian chỉ có thể xuất bản được báo, không có tạp chí. Trường-Chinh đã kết hợp đăng tải trên báo một số bài quan trọng mang tính lý luận, đồng thời quan tâm trong điều kiện có thể, dành một tỷ lệ nhất định cho những chuyên đề lý luận hay ra phụ trương lý luận. Đối với tạp chí, Trường-Chinh đề cao vị trí lý luận, “nặng về tuyên truyền”, nhưng vẫn có những bài mang tính cổ động đảng viên và quần chúng hành động thực hiện những khẩu hiệu cách mạng cấp bách.

Trong làm báo, Trường-Chinh luôn chú ý cả hai mặt: đăng những bài giới thiệu lý luận cơ bản của chủ nghĩa Mác-Lênin; mặt khác, từ lý luận chung soi sáng những vấn đề của cách mạng Việt Nam đang vận động và tổng kết hoạt động thực tiễn của quần chúng dưới sự lãnh đạo của Đảng, nâng lên thành lý luận- lý luận và thực tiễn kết hợp nhuần nhuyễn. Những bài báo như thế rất bổ ích, góp phần nâng cao trình độ tư tưởng lý luận cho cán bộ, đảng viên và tạo ra hứng thú nghiên cứu, học tập lý luận và vận dụng lý luận vào thực tiễn.

Theo Trường-Chinh, trên mặt báo, mỗi thể loại phù hợp một đối tượng độc giả. Ví dụ như đối tượng của mục *Xã luận* là cán bộ, đảng viên và quần chúng nhân dân có trình độ nhận thức chính trị xã hội nhất định, trực tiếp chỉ đạo và thực hiện cuộc kháng chiến, do đó yêu cầu bài viết phải trình bày quan điểm rõ ràng, lập luận và phát triển vấn đề theo lôgic chặt chẽ, phân tích sâu sắc, tổng hợp và khái quát cao. Nhưng với mục *Tiểu phẩm thường kỳ* lại phải hóm hỉnh, sâu sắc với lối văn châm biếm

lên án kẻ thù làm cho quần chúng dễ hiểu, dễ nhớ, dễ làm theo.

Đặc biệt chú trọng các bài xã luận trên báo Đảng, theo Trường-Chinh, xã luận là bài quan trọng nhất trong một số báo, nêu lập trường, quan điểm của tờ báo về một vấn đề quan trọng và *nội dung* xã luận thường là một bài bản luận có tính chất tổng quát, đồng thời đề ra những nhiệm vụ cần kíp phải làm ngay. Còn *vị trí* xã luận thường được đặt vào trang nhất, ở những cột đầu và trình bày theo lối riêng (xã luận in kiểu chữ khác những bài thông thường)⁸. Trường-Chinh cho rằng, bài báo xã luận có những nét riêng “Về ý thì nêu rõ được lập trường, quan điểm, biểu hiện tập trung đường lối, chính sách của tổ chức, về *văn* thì súc tích, gọn gàng, mạch lạc, đanh thép, sắc bén”⁹.

Trường-Chinh hướng dẫn trình tự viết một bài xã luận, từ đặt vấn đề, xác định đối tượng, sưu tầm tư liệu, suy nghĩ và hội ý, lập dàn ý và viết thành văn. Xây dựng lối làm việc có nề nếp như thế với tác phong điều tra nghiên cứu, phân tích để xác định chủ đề, kết hợp tác giả với độc giả, cá nhân với tập thể, thái độ khoa học nghiêm túc và nghệ thuật viết văn điều luyện, lý trí với tình cảm.

Những kinh nghiệm của Trường-Chinh về viết xã luận không những có ý nghĩa chỉ đạo trực tiếp đối với những người viết xã luận, làm báo chí tuyên truyền trong kháng chiến, mà còn có tác dụng hướng dẫn về phương pháp cho đội ngũ làm báo hiện nay.

Trường-Chinh luôn nêu cao tinh thần trách nhiệm của người làm báo, làm văn học đối với tiếng nói, chữ viết của dân tộc. Trên báo *Sự thật*, Trường-Chinh phát động “phong trào làm trong sáng lời và văn của chúng ta”. Bằng những ví dụ cụ thể, dí dỏm, tác giả phê phán các bệnh呻吟 nói chữ và cái tật dùng sai chữ: “Cuộc kháng

chiến này làm cho ta ghét cay, ghét đắng những thói lai căng mắt gộc theo đuôi người. Chúng ta phải cách mạng lối nói và viết của chúng ta hơn nữa. Phải kiên quyết bảo vệ tiếng mẹ đẻ, giữ cho lời văn, tiếng nói của ta trong sáng, noi theo gương Hồ Chủ tịch¹⁰. Trường-Chinh tiếp thu một cách xuất sắc văn phong Hồ Chí Minh, thấm nhuần tinh thần tự tôn dân tộc và đã tạo nên một phong cách chính luận sắc bén, mang bản sắc riêng của Trường-Chinh; có những đóng góp lớn vào việc phát triển ngôn ngữ báo chí và dòng văn phong chính luận cách mạng.

Trường-Chinh thường xuyên quan tâm, chỉ đạo sâu sát, cụ thể về nội dung và hình thức các tờ báo, tạp chí của Đảng. Ngày 14-1-1973, làm việc với Ban biên tập Tạp chí *Học tập*, đồng chí chỉ rõ: “Tạp chí phải bảo đảm tính chủ động, bám sát sự chỉ đạo của Trung ương Đảng... Có phương hướng phát huy vai trò của cộng tác viên trong việc nghiên cứu các vấn đề. Phải chọn vấn đề cho đích đáng để tổ chức biên tập. Khi viết phải đi thẳng vào vấn đề. Bài phải có tính phê phán mạnh mẽ...Viết báo phải thận trọng. Người viết phải có thái độ nghiêm túc. Cái gì chưa chắc chắn thì không nên viết¹¹.”

Trường-Chinh cho rằng viết báo cũng như làm văn học phải có bản lĩnh, cá tính, bản sắc, nhưng không vì thế mà tạo nên sự tự ái quá mức, tự cho nghề nghiệp của mình là đặc biệt. Khi viết bài nên nghe ý kiến góp ý của đồng nghiệp, bài viết xong nên nhờ người khác đọc, góp ý. Với mỗi bài báo, trước khi in, Trường-Chinh thường có lời dặn: “Anh xem có gì cần sửa, hoặc anh sửa thẳng vào bài, hoặc anh ghi ra giấy hay bên lề¹².”

Trường-Chinh đặc biệt quan tâm khâu sửa bản bông. Đồng chí cho rằng: “Làm báo phải coi việc đính chính như một điều cấm kỵ, nhất là làm báo thời chiến. Trong chiến tranh, báo

đến tay bạn đọc có khi phải đổi bằng máu của anh em giao thông làm nhiệm vụ phát hành. Có bạn đọc xem được số này không còn sống để chờ số sau. Vậy thì người làm báo lấy quyền gì để nay đính chính mai đính chính¹³”. Theo đồng chí, đây không chỉ là vấn đề kỹ thuật mà là vấn đề trách nhiệm, vấn đề văn hóa, vấn đề lễ phép đối với bạn đọc và tác giả.

Đồng chí Trường-Chinh là một người khiêm tốn, giản dị nhưng rất cẩn thận và nghiêm khắc trong công việc. Các khâu từ trình bày trang báo, sắp xếp cột mục, kiểu chữ và cỡ chữ, vị trí của tranh ảnh, làm cho tư tưởng chủ đề của cả số báo được tập trung đậm nét, đến việc in đẹp và phát hành nhanh chóng đến tay người đọc đều được Trường-Chinh quan tâm và có ý kiến chỉ đạo cụ thể. Nhiều khi, đồng chí tự tay chỉnh sửa vào bài viết, cho văn phòng đánh máy lại rồi mới chuyển cho các phóng viên. Đồng chí chú ý đến từng dấu chấm, phẩy, cân nhắc từng chữ, từng từ sao cho trong sáng, dễ hiểu. Đồng chí tâm niệm: “Vi cách mạng, vì Đảng, ta phải làm sao cho bài của ta đi sâu vào quần chúng, đồng viên được quần chúng sôi nổi sáng tạo. Muốn vậy, ta phải khiêm tốn, chân thành học hỏi lẫn nhau. Phải có nhiệt tình cách mạng và đạo đức cách mạng, vì có hai cái đó thì có thể có những cái khác¹⁴.”

Nhà báo Ngô Tất Hữu kể lại kỷ niệm về một lần viết bài về Trường-Chinh, sau đó trình lên đồng chí. Do nhân viên đánh máy dùng giấy than cũ nên nhiều chỗ chữ bị mờ. Đồng chí đã cho mời nhà báo Ngô Tất Hữu đến nhắc nhở: “Tôi không thể chấp nhận được ở một cơ quan thông tin báo chí lại đánh máy cầu thả đến như thế này. Đồng chí về báo cáo với thủ trưởng cơ quan ý kiến của tôi, phải chấn chỉnh ngay khâu đánh máy. Phải mua sắm máy chữ tốt, bài vở phải được đánh máy trên giấy trắng, lề rộng,

đánh rõ ràng từng dấu chấm, phẩy, trình bày sáng sủa. Đảng, Nhà nước, nhân dân còn nghèo, song với các cơ quan báo chí, Đảng, Nhà nước sẽ không tiết kiệm ở chỗ này. Bởi vì sản phẩm của các đồng chí là tiếng nói của Đảng, của Nhà nước, diễn đàn của nhân dân, nó có tác động rất rộng lớn không gì thay được, nó còn là tài liệu lưu trữ lâu dài, cho nên những người có tính hời hợt đại khái, thiếu trách nhiệm thì không nên để làm việc trong các cơ quan báo chí”¹⁵.

Đồng chí Trường-Chinh có tác phong làm việc rất cẩn trọng và tỉ mỉ. Trước mỗi chuyến công tác, đồng chí đều gặp gỡ phóng viên, nói rõ mục đích, nội dung làm việc, đến đâu, làm việc với ai, cuộc gặp nào phóng viên được dự, cuộc gặp nào chỉ riêng đồng chí dự. Đồng chí không chỉ cho biết những nét lớn về tình hình địa phương và cơ sở sẽ đến mà còn hỏi phóng viên có nắm được gì về địa phương và cơ sở ấy không. Về nội dung, đồng chí gợi ý phóng viên nên quan tâm vấn đề gì. Sau chuyến đi, phóng viên viết tin hoặc bài gửi đến, đồng chí trực tiếp xem lại, sửa chữa những chỗ cần thiết, sửa ít thì gửi trả tòa soạn đảng, sửa nhiều thì gọi phóng viên đến xem lại bản sửa. Đồng chí chỉ ra vì sao phải sửa và hỏi người viết có đồng ý với những chỗ sửa không, nếu không thì trình bày lại¹⁶.

Để hoàn thành nhiệm vụ vẻ vang là chiến sĩ xung kích trên mặt trận tư tưởng, Trường-Chinh yêu cầu những người làm báo phải nhận thức rõ trách nhiệm nặng nề và vẻ vang của mình, từ đó không ngừng học tập, tu dưỡng về chính trị, văn hóa, nghiệp vụ, đạo đức, lắng nghe ý kiến của quần chúng và nhạy bén trước cái mới của phong trào quần chúng.

Trong giai đoạn hiện nay, trước những thay đổi của tình hình thế giới và trong nước, trước sự phát triển mạnh mẽ của khoa học

công nghệ, đặc biệt là thời kỳ khoa học công nghệ 4.0, đòi hỏi các báo, tạp chí của Đảng cải tiến không ngừng mới có thể đáp ứng được yêu cầu của độc giả. Đứng trước những thay đổi lớn lao đó, những bài học mang tính nguyên tắc mà Trường-Chinh đã tuân thủ và thực hiện thành công vẫn còn nguyên giá trị lý luận và thực tiễn đối với sự phát triển của nền báo chí cách mạng Việt Nam.

1, 4. Xem Trường-Chinh: *Những bài báo chọn lọc*, Nxb Lý luận chính trị, H, 2007

2, 5, 6. Xem Báo tàng Cách mạng Việt Nam: *Báo Cờ giải phóng*, Nxb Văn hóa-Thông tin, H, 2007

3. Trường-Chinh: *Tuyển tập*, Nxb CTQG, H, 2007, tr. 376-377

7. Hồi ức của đồng chí Trần Quang Huy, lưu tại Viện Lịch sử Đảng

8. Trường-Chinh: *Về văn hóa nghệ thuật*, Nxb Văn học, H, 1985, T. 1, tr. 131-138

9. Báo *Sự thật*, số 104, ngày 19-12-1948

10, 11, 12, 13, 14, 16. Trường-Chinh-Một nhân cách lớn, một nhà lãnh đạo kiệt xuất của cách mạng Việt Nam (Hồi ký), Nxb CTQG, H, 2002, tr. 384, 587, 384, 385, 588, 318

15. Lê Hồng Thiện: “Đồng chí Trường-Chinh-Một cây bút lớn của báo chí cách mạng Việt Nam”.<http://baodaklak.vn/channel/3721/201007/Dong-chi-Truong-Chinh-mot-cay-but-lon-cua-bao-chi-cach-mang-Viet-Nam-1951195/>.